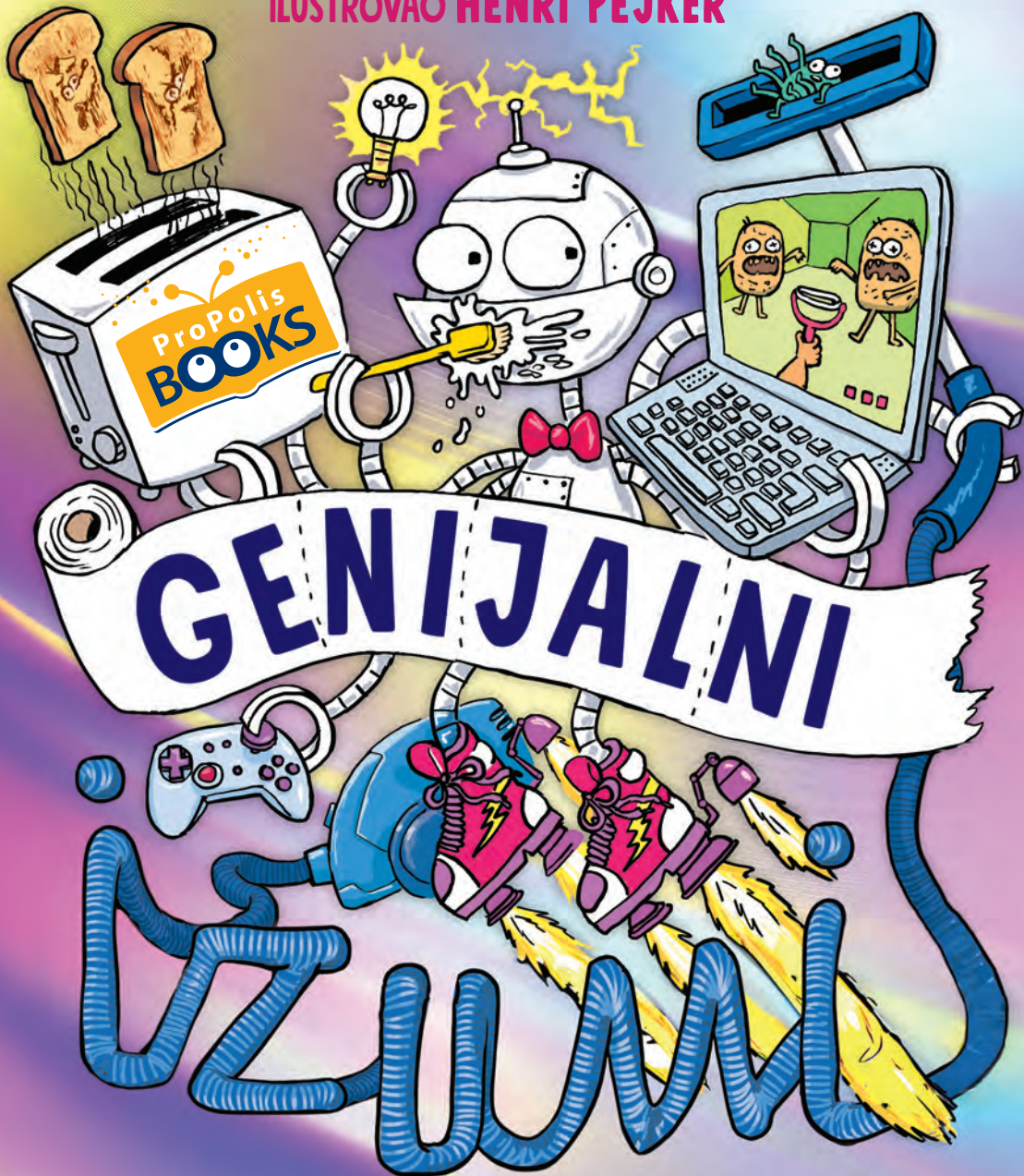

AUTOR KNJIGE KOJA JE OBORILA SVE REKORDE VESELA ANATOMIJA

ADAM KEJ

ILUSTROVAO HENRI PEJKER

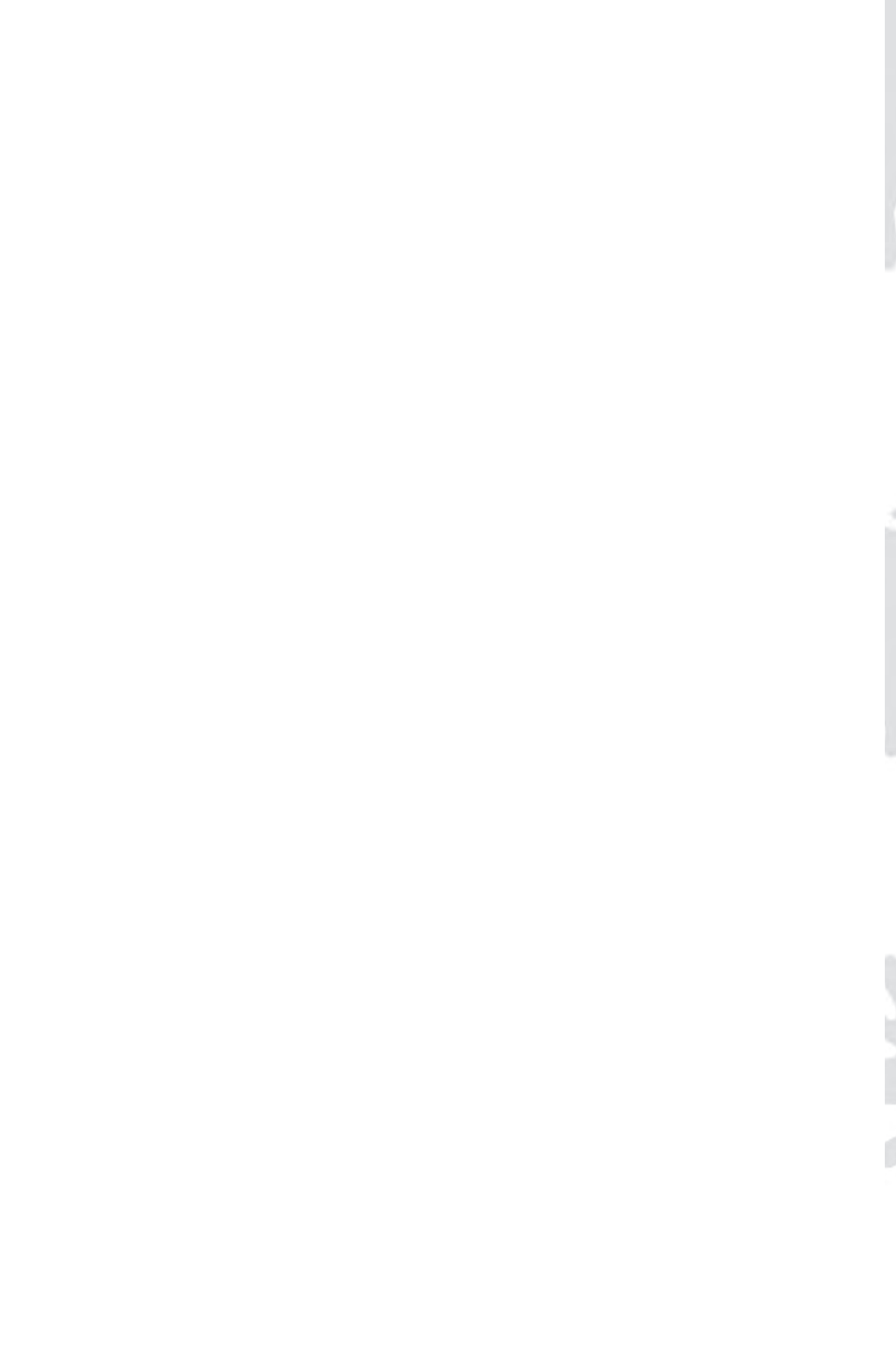

ZANIMLJIV I NEVEROVATNO ZABAVAN VODIČ KROZ IZUME
KOJI SU PROMENILI SVET*

*I NEKE KOJI DEFINITIVNO NISU

The background of the page is white, decorated with several grey ink splatters of various shapes and sizes, scattered across the surface. The splatters are most prominent in the corners and around the central text.

GENIJALNI IZUMI

GENIJALNI IZUMI

ZANIMLJIV I NEVEROVATNO SMEŠAN VODIČ
KROZ OTKRIĆA KOJA SU PROMENILA SVET*

*I NEKA KOJA DEFINITIVNO NISU

ADAM KEJ

ILUSTRACIJE: HENRI PEJKER

PREVOD S ENGLLESKOG: **AIDA BAJAZET**

Naziv originala:
Kay's Incredible Inventions
By Adam Kay
Illustrated by Henry Paker

Text copyright © Adam Kay, 2023

Illustrations copyright © Henry Paker, 2023

First published as KAY'S INCREDIBLE INVENTIONS in 2023 by Puffin, an
imprint of Penguin Random House Children's.

Penguin Random House Children's is part of the Penguin Random House group
of companies.

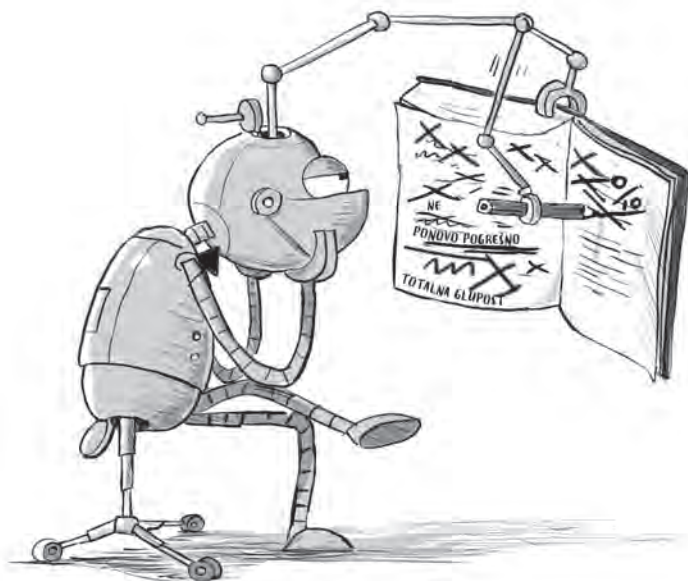
© Za srpsko izdanje Propolis Books 2024

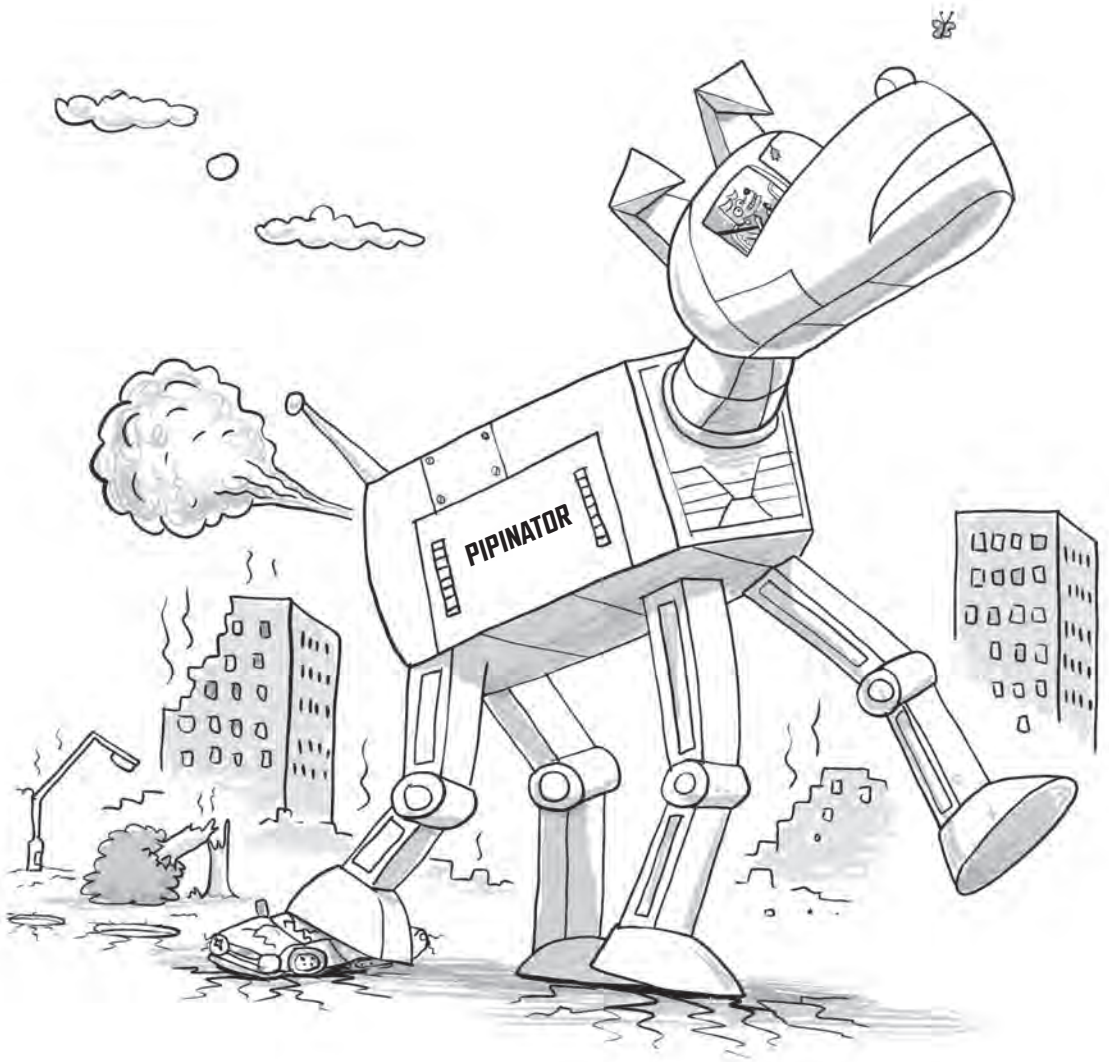
Sva prava zadržana. Preštampavanje i umnožavanje zabranjeno
u delovima i u celini.

*Ovo delo posvećujem svom robotu-batleru model
BATLERTRON 6000 koji je proverio verodostojnost svih
činjenica u mojoj knjizi.*

*Takođe, posvećujem ga i sebi, Adamu Keju, najvećem
pronalazaču svih vremena.*

⚡ Provera činjenica - Ovo je dvesta posto netačno. ⚡

SADRŽAJ

Uvod	1
<u>Prvi deo</u>	5
U kući – sijalice, lazanje i toalet-papir u rolni	
Kupatilo	6
Spavaća soba	40
Kuhinja	68
Dnevna soba	101
Elektricitet	127
<u>Drugi deo</u>	157
Malo gore, malo dole i unaokolo	
Podmornice, satelitska navigacija i svemirske ve-ce šolje	158
Putovanje: na zemlji	196
Putovanje: morem i vazduhom	227
Putovanje: svemir	265
<u>Treći deo</u>	297
Tehnologija: kompjuterski miševi, Morzeova azbuka i Supermario	
Komunikacija	298
Kompjuteri	332
Internet	359
Roboti	389
Zaključak	412
Zahvalnica	415
Indeks	416
O autorima	433

Glasses

ADAM KEJ
EKSN-
LUTKA

ADAM KEJ
BENJALAN
IZUMI

NAPAD
ZOMBI-
KROMPIRA

UVOD

Osvrni se oko sebe. Šta vidiš? Možda si trenutno u svojoj sobi – iznad tebe je svetlo, budilnik je pored, jorgan preko, a krevet ispod tebe. ➔ **Provera činjenica - Statistički gledano, postoji velika verovatnoća da čitaoci drže ovu knjigu dok sede na ve-ce šolji.** ⚡ Možda se, kao i ja, nalaziš u dnevnoj sobi – tu su televizor, kauč i pas koji povraća u kamin. Pipin, smesta prestani s tim!

GENIJALNI IZUMI

Zapitaš li se ikada odakle dolazi sve što vidiš oko sebe? Ne, nije stiglo preko Amazona. Mislio sam na nešto drugo: znaš li ko je prvi došao na ideju da izmisli mobilni telefon i kome je prvom palo na pamet da sagradi školu? Sve što te okružuje a ne svetluca na nebu, ne raste, ne laje i ne prdi, izmislio je neki pametnjaković. Kao, recimo, onaj naučnik koji je slučajno smislio mikrotalasnu pećnicu, klinac koji je izumeo trambulinu ili genije koji stoji iza *mirisovizije*.¹

Upoznaćeš kraljicu koja je prva obavila veliku nuždu na pravoj ve-ce šolji, čuti o sijalici napravljenoj od dlaka iz brade i saznati zašto je margarin nekad bio pun crva. Otkrićeš zašto su stari Grci brisali zadnjice tanjirima, zašto su usisivač umalo nazvali *šljokica*, zašto je prva podmornica bila napravljena od kože i masti, kako je pas zaslužan za pronalazak čičak-trake, zašto su u jednoj zemlji zabranili ljudima da jedu kobasice da bi mogli da prave avione i kako je jedna filmska zvezda izmislila vaj-faj (ne, nije u pitanju Zendeja).

Takođe ću ti ispričati o najvažnijem izumitelju svih vremena... meni. Osim što sam izmislio prvog robota-

¹ Smell-O-Vision je sistem pomoću kog gledaoci u bioskopu mogu da osete miris onoga što se dešava na filmu. (Prim. prev.)

GENIJALNI IZUMI

Ako ti bar nešto od ovoga zvuči zanimljivo, nastavi da čitaš! Ako te je već smorilo, ostavi knjigu i umesto nje uzmi da čitaš neku budalaštinu kao što su *Moje omiljene vrste bele boje* Džeralda Hambama. ➔ **Provera činjenica** - *Moje omiljene vrste bele boje* zapravo je bolja i mnogo popularnija knjiga od tvoje. ⚡

PRVI DEO

U KUĆI

**SIJALICE, LAZANJE
I TOALET-PAPIR
U ROLNI**

KUPATILO

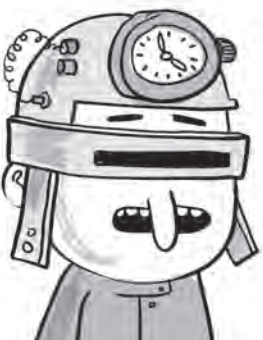
Hajde da počnemo s jedinom prostorijom u kojoj je sasvim u redu vršiti nuždu – a to je dnevna soba.

⚡ **Provera činjenica - U pitanju je kupatilo.** ⚡

Pažnja, ako si putnik kroz vreme, koji čita ovu knjigu a dolazi iz perioda od pre stotinu godina: u sadašnjem vremenu, kupatilo je prostorija u kojoj ljudi obavljaju nuždu, peru zube i kupaju se.

Pažnja, ako *nisi* putnik kroz vreme a ipak čitaš ovu knjigu: morao sam ovo da objasnim zato što je kupatilo prilično skorašnji izum. U ovom poglavlju otkriću ti kome treba da se zahvališ na tome što više ne moraš da piškiš u bašti. Ili koga treba da okriviš, ukoliko baš voliš to da radiš iza prvog žbuna.

Takođe pažnja, ako si putnik kroz vreme koji čita ovu knjigu iz budućnosti, molim te, reci mi, hoće li Pipin ikada prestati da kaki u mojoj mašini za pranje sudova? Hoće li ljudi-hobotnice s planete Zarg biti dobri prema ljudima kada zauzmu Zemlju 2185. godine? O, da, i još nešto: koji loto brojevi će biti izvučeni sledećeg utorka?

TRAŽENI BROJEVI SU 2, 15... OVAJ...
IZVINI, TREBALO JE DA IH ZAPIŠEM.

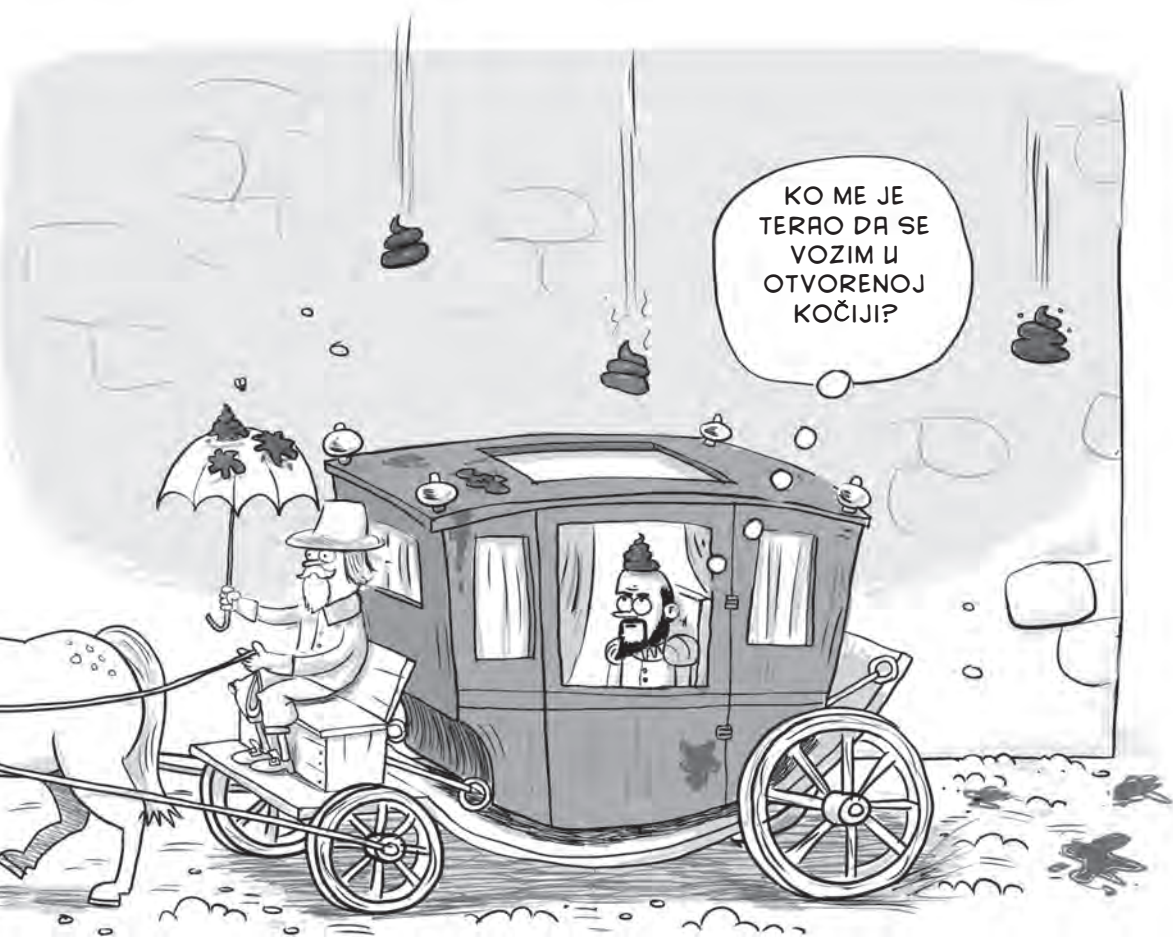

ČUDNO, ALI ISTINITO

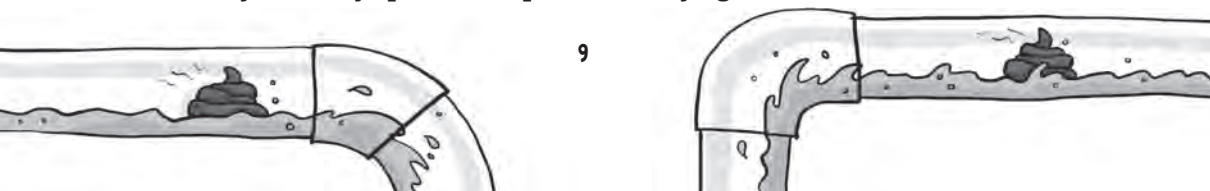
Klozeti postoje otprilike koliko i ljudske zadnjice, što znači dugi niz godina. Kake i pišačke ne mirišu baš sjajno – osim ako si Pipin, u tom slučaju mogu da budu čak i slasna poslastica. Upravo zbog tog smrada, ljudi su oduvek želeli da drže svoje izlučevine što dalje od svojih kuća. Recimo, u antičkom Rimu, pre oko dve hiljade godina, ljudi su obavljali nuždu u javnim toaletima. Za sada ne zvuči loše. Dvadesetak ljudi sedelo bi na dugačkoj klupi s izbušenim rupama, vršeći nuždu u golemu rupu ispod njih, istovremeno ćaskajući o tome gde planiraju da idu na odmor i gde kupuju svoje toge. E, ovo već zvuči užasno.

Do pre oko šest stotina godina, ljudi su najčešće vršili nuždu kroz prozore svojih kuća – ponekad direktno a ponekad prvo u nošu, čiji bi sadržaj potom istresli kroz prozor. Ako živiš u zamku, smrdljivi sadržaj bi završio u šancu ispunjenom vodom, što tadašnjim ribama sigurno nije prijalo. Međutim, ako živiš u visokoj zgradi, sve što izađe iz ljudi, završilo bi na ulici. Srećom po prolaznike, kišobrani su tada već bili izmišljeni. (Moj advokat Najdžel zamolio me je da ti obavezno napomenem da je vršenje nužde kroz prozor nezakonito i odvratno).

KRALJEVSKI KLOZET

Nema težeg zadatka od onog da smisliš pravi poklon za kralja ili kraljicu. Šta pokloniti ljudima koji imaju sve? Možda dijamantsku ogrlicu za njihovog kućnog ljubimca? Ili ogromnu gumenu patkicu za plivanje u šancu? Pre oko četiri veka, Džon Harington se suočio baš s takvim problemom. Ali, njegova situacija bila je posebno nezgodna zbog činjenice da mu je kraljica Elizabeta I bila kuma, te stoga stvarno nije želeo da uprska stvar. Osim toga, ista ta kraljica bila je poznata i po odsecanju glava.

UNIVERZALNO
RANGIRANJE
IZUMA PO
NAMENI
(URIN)

8/10

VRLO
FUTURISTIČKI.

Međutim, našem Džonu sinula je sjajna ideja. Nedavno je izumeo klozetsku šolju sa sistemom za ispiranje i nazvao je *ajaks*. Pomislivši da bi se ostareloj kraljici dopalo da vrši nuždu u Ajaksu, instalirao je svoj izum u njenoj tadašnjoj rezidenciji u Ričmondu. Kraljici se jako dopao novi toalet i u njemu je obavila nekoliko svojih omiljenih nuždi. ➡ **Provera činjenica - Ne postoji dokaz o tome da je kraljica Elizabeta I imala omiljene nužde.** ⚡

DRAGOCENA POBOLJŠANJA

Dvorski nužnik nije postao naročito popularan (osim kod kraljice), zato što u ono vreme u kućama nisu postojale vodovodne cevi, pa je posle svakog kraljičinog piškenja troje slugu moralo da otrči do bunara, napuni tri velike kante vode, odnese ih uz stepenice i zatim prospu vodu u ve-ce šolju. Ne znam za tebe, ali ja nemam troje slugu – imam samo jednog robota-batlera koji neće da poslušati nijednu moju naredbu. ⚡ **Provera činjenica - U poslednjih deset godina poslušao sam čak četiri.** ⚡

Uskoro je situacija s toaletima postala prilično hitna, jer su ljudi počeli da se razboljevaju od ogromnih količina smeđe smrdljive materije koja je upadala u reke i potom dospevala u njihovu pijaću vodu. Prva stvar na listi zadataka bila je postavljanje kanalizacije – velikih podzemnih cevi koje bi bezbedno odvodile sve ono što se nađe u ve-ce šoljama. A onda su postepeno usledila i brojna poboljšanja u oblasti toaleta (doduše vrlo sporo, ali sigurno). Jedno od najvećih poboljšanja nastalo je zahvaljujući čoveku po imenu Tomas Kraper (nemoj da se smeješ njegovom prezimenu, nije pristojno!).¹

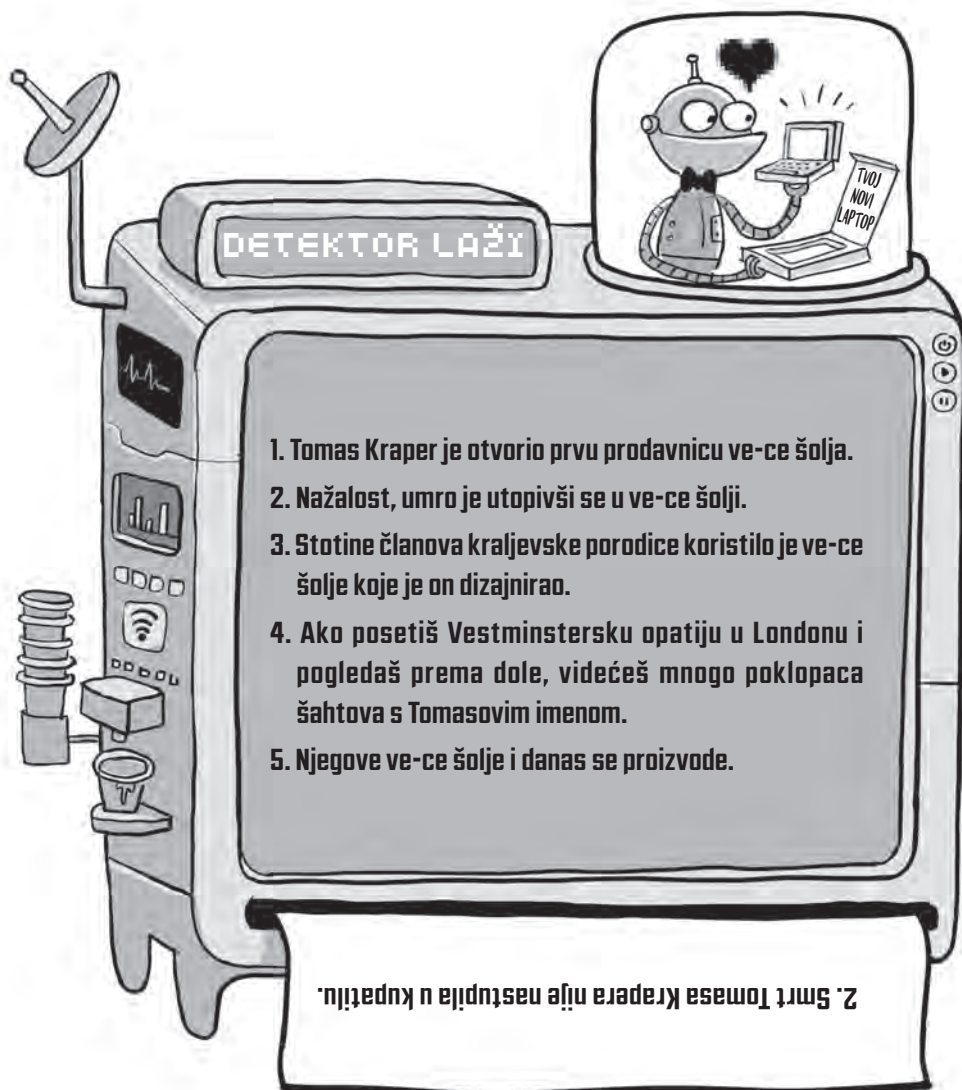
¹ Tomovo prezime u originalu glasi Crapper, a u engleskom jeziku imenica crap između ostalog može da znači i kaka. (Prim. prev.)

GENIJALNI IZUMI

Te 1880. godine, klozeti u kućama su strašno smrdeli. Znam, znam – ni ovi današnji ne mirišu kao majske ruže... ali u ono vreme smrdelo je hiljadu puta jače. Gasovi iz kanalizacije podizali su se uvis i izlazili kroz ve-ce šolje, pa su kupatila u kućama smrdela kao da se u njima olakšao Godzila posle kazana pojeđenog pasulja. Rešenje ovog problema pronašao je već spomenuti Tomas Krapar (čijem prezimenu ne smeš da se smeješ. Zar mu nije dovoljna kazna to što po njemu ništa nije nazvano?) On je izumeo U-cev koju je montirao na svoju ve-ce šolju. Ako pogledaš iza svog toaleta videćeš da se takva cev i danas koristi. Princip Tomasovog izuma bio je vrlo jednostavan: u cevi u obliku slova U, voda se zadržava u njenom zakrivljenom delu, sprečavajući da smrdljivi gasovi prođu kroz vodenu barijeru i onesveste onog ko ih udahne. Ako zaviriš u svoj toalet – ne, ne u samu ve-ce šolju već u ono belo gde se povlači voda – videćeš plutajuću lopticu na štapu. To se zove plovak i predstavlja još jedan od Tomovih izuma. Zadatak plovka je da spreči da se vodokotlić prepuni i poplavi kupatilo. (Moj advokat Najdžel savetovao me je da ti napomenem da obavezno tražiš dozvolu odrasle osobe ako želiš da zaviriš u svoj toalet. On nipošto ne bi želeo da primi hiljadu tužbi zbog razbijenih ve-ce šolja posle čitanja ove knjige).

Da bismo testirali tvoje znanje, zamoliću svog robota-batlera da aktivira svoj detektor laži. Možeš li da pogodiš koja od ovih činjenica o Tomasu Kraperu nije istinita:

POVRATAK U BUDUĆNOST

Ako nameravaš da potrošiš više novca na ve-ce šolju nego ja na automobil, na tržištu postoje vrlo skupe s ugrađenim funkcijama, kao što su ove:

- podesiva visina
- blutut zvučnici (ja ih zovem kaka-zvučnici)
- grejač na dasci
- automatski mlaz vode koji ti pere guzu
- svetleća daska
- sušač zadnjice
- putovanje kroz vreme

⚡ **Provera činjenica - Ne postoji ve-ce šolja s funkcijom putovanja kroz vreme.** ⚡